

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/121/2015
Identifikačné číslo spisu: 8113221044
Dátum vydania rozhodnutia: 26.05.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Daniela Sučanská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:8113221044.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne G. T., bývajúcej v E., zastúpenej JUDr. Zdeňkou Vokálovou, advokátkou so sídlom v Prešove, Hlavná č. 61, proti žalovanej Rapid life životnej poisťovni, a.s., so sídlom v Košiciach, Garbiarska č. 2, IČO: 31690904, zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Daniel Blyšťan, s.r.o. so sídlom v Košiciach, Rastislavova č. 68, o zrušenie rozhodcovského rozsudku, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 7 C 94/2013, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 10. septembra 2014 sp. zn. 7 Co 90/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 10. septembra 2014 sp. zn. 7 Co 90/2014, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov z 27. februára 2014 č.k. 7 C 94/2013-211 vo veci samej z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Vo zvyšku dovolanie o d m i e t a.

Odôvodnenie

Okresný súd Prešov rozsudkom 27. februára 2014 č.k. 7 C 94/2013-211 rozhodol tak, že: 1. zamietol návrh na prerušenie konania, 2. zrušil rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice z 19. januára 2012 sp. zn. 3 C 2211/2012, 3. odložil vykonateľnosť rozhodcovského rozsudku Arbitrážneho súdu Košice z 19. januára 2012 sp. zn. 3 C 2211/2012, 4. zároveň vyslovil, že o trovách konania bude rozhodnuté do 30 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Rozhodnutie odôvodnil § 52 ods. 1 a § 53 ods. 1, 4, 5 Občianskeho zákonníka v spojení s § 40 ods. 1, 2 a § 43 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní. Konštatoval, že v danom prípade bola uzatvorená poisťná zmluva, ktorú treba považovať za spotrebiteľskú zmluvu. Návrh zmluvy bol vyhotovený dodávateľkou (žalovanou) na vopred pripravenom tlačive tak, že spotrebiteľka (žalobkyňa) nemala možnosť zmeniť jej obsah. Súčasťou zmluvného dojednania bola tiež rozhodcovská doložka, podľa ktorej všetky vzájomné spory z poistenia budú prejednávané v rozhodcovskom konaní. Žalobkyňa nebola oboznámená s právnymi účinkami takéhoto dojednania, ničím si ho nevymienila a nijako nemohla meniť jeho obsah. Rozhodcovská doložka nebola individuálne dojednaná a mala za následok značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Táto doložka je preto neprijateľná (neplatná) zmluvná podmienka. Súd zároveň zamietol návrh žalovanej na prerušenie konania z dôvodu,

že nie sú splnené zákonné podmienky na prerušenie konania podľa § 109 ods. 2 písm. c/ O.s.p. a rozhodol o odklade vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalovanej rozsudkom z 10. septembra 2014 sp. zn. 7 Co 90/2014 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej, vo výroku o zamietnutí návrhu na prerušenie konania a vo výroku o odklade vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku s tým, že o trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa. Aj podľa názoru odvolacieho súdu predstavuje neprijateľnú (neplatnú) zmluvnú podmienku dojednanie v spotrebiteľskej zmluve, ktoré je obsiahnuté v štandardnej formulárovej zmluve, ktorá nebola spotrebiteľom individuálne dojednaná a vyžaduje od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní. K námietkam žalovanej uviedol, že žaloba bola podaná v zákonnej 30-dňovej lehote a je z nej zrejmé, čoho a na základe akých skutočností sa žalobkyňa domáha.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvého stupňa a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., t.j., že sa jej postupom odvolacieho súdu odňala možnosť konať pred súdom, ako aj z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. a/, b/, c/ O.s.p. Uviedla, že z dôvodu nedoručenia vyjadrenia žalobkyne k ňou podanému odvolaniu nemala možnosť sa s týmto oboznámiť a vyjadriť sa k nemu, že rozsudok odvolacieho súdu nespĺňa požiadavky kladené na riadne odôvodnenie podľa § 157 O.s.p., že súdy nesprávne interpretovali všeobecné poisťné podmienky, osobitné zmluvné dojednania a rozhodcovskú doložku. Podľa jej presvedčenia nemôže súd v dôsledku individuálneho dojednania rozhodcovskej doložky skúmať prípadnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán.

Žalobkyňa sa k dovolaniu nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Dovoláním žalovanej je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Dovolaním je tiež prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné aj proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

V prejednávanej veci dovolanie nesmeruje proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), ale proti takému potvrdzujúcemu rozsudku, ktorý nemá znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.; najvyšší súd dosiaľ v tejto veci nerozhodoval, preto ani nevyslovil záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Prípustnosť podaného dovolania preto z § 238 O.s.p. nevyplýva.

So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p., ktoré ukladá dovolaciemu súdu povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, v ktorom došlo k

niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., sa dovolací súd neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998).

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až d/ O.s.p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania žalovanej preto z týchto ustanovení nemožno vyvodíť.

Žalovaná v dovolaní namieta, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

Žalovaná v dovolaní odvolaciemu súdu vytýka, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalobkyne k dovolaniu, v dôsledku čoho nemala možnosť vyjadriť sa k nemu.

Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia.

V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Vychádzajúc z uvedeného, bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že k odvolaniu žalovanej (viď č.l. 221 spisu) sa písomne vyjadrila žalobkyňa 2. apríla 2014 (č.l. 243 spisu), žalovaná ale nemala možnosť dozvedieť sa o tomto vyjadrení a prípadne sa k nemu aj vyjadriť, lebo súd jej toto vyjadrenie žalobkyne nedoručil. V okolnostiach preskúmvanej veci preto dospel dovolací súd k záveru, že postup

odvolacieho súdu mal znaky relevantné z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolaiteľka ďalej tvrdí, že k odňatiu jej možnosti konať pred súdom došlo aj v dôsledku porušenia § 118 ods. 2 O.s.p. V zmysle tohto ustanovenia predseda senátu alebo samosudca podľa doterajších výsledkov konania uvedie, ktoré právne významné skutkové tvrdenia účastníkov je možné považovať za zhodné, ktoré právne významné skutkové tvrdenia zostali sporné a ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané a ktoré dôkazy súd nevykoná, aj keď ich účastníci navrhli.

Obsah dovolaiteľkou označenej zápisnice o pojednávaní pred súdom prvého stupňa dňa 17. februára 2014 (č.l. 191 a nasl. spisu) nedáva podklad pre záver, že súd prvého stupňa dôsledne postupoval podľa tohto ustanovenia. Citovaný § 118 ods. 2 O.s.p. ukladá súdu povinnosť oboznámiť účastníkov konania na pojednávaní s predbežným zhrnutím sporných a nesporných skutkových okolností a tiež s predbežným náhľadom súdu na to, ktoré z navrhnutých dôkazov treba vykonať a ktoré vykonané nebudú. Účastníkom konania sa tým má vytvoriť možnosť, aby tomu, s čím ich oboznámil súd, prispôsobili ich ďalší procesný postup v konaní. V nedodržaní postupu podľa § 118 ods. 2 O.s.p., ku ktorému došlo v danej veci, treba vidieť procesnú nesprávnosť, ktorá so zreteľom na individuálne okolnosti preskúmvanej veci (II. ÚS 261/06) viedla k zmareniu účelu sledovaného týmto zákonným ustanovením a neprispela k predvídateľnosti postupu a rozhodnutia súdu prvého stupňa.

K dovolaiteľkou tvrdenému odňatiu možnosti konať pred súdom malo dôjsť aj v dôsledku toho, že napadnuté rozhodnutie nemá náležitosti v zmysle ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p., je nekonkrétne, nedostatočne odôvodnené a nepresvedčivé, v dôsledku čoho je nepreskúmateľné.

Na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“. Toto stanovisko bolo uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 2/2016.

Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva predmetné stanovisko, skúmal, či v danej veci ide o taký výnimočný prípad, kedy by nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladala vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolaací súd však nezistil, že by o takýto prípad v prejednávanej veci išlo; odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie.

Správnosť takéhoto nazerania na problematiku nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia a jej dôsledkov potvrdzujú tiež rozhodnutia ústavného súdu napr. sp. zn. I. ÚS 184/2010, III. ÚS 184/2011, I. ÚS 264/2011, I. ÚS 141/2011, IV. ÚS 481/2011, III. ÚS 148/2012, IV. ÚS 208/2012, III. ÚS 551/2012, IV. ÚS 90/2013, IV. ÚS 196/2014, I. ÚS 287/2014, I. ÚS 606/2014, I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015.

So zreteľom na to, že v konaní došlo k vadám v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu v dovolaní napadnutom výroku vo veci samej zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný.

Vo zvyšnej časti dovolanie žalovanej smeruje proti výrokom rozsudku Krajského súdu v Prešove, ktorými bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa v časti zamietnutia návrhu žalovanej na prerušenie konania a v časti o odklade vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku. Tieto výroky, i keď sú obsiahnuté vo výrokovej časti rozsudku, majú povahu uznesenia (viď § 223 O.s.p.). Uznesenia

odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Dovolanie žalovanej smeruje proti výrokom rozsudku majúcim povahu takého uznesenia odvolacieho súdu, ktoré nie je uvedené v týchto ustanoveniach; prípustnosť tejto časti jej dovolania preto z § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. nevyplýva.

Prípustnosť tejto časti dovolania žalovanej by zakladalo iba to, ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p. Vyššie už ale bolo uvedené, že žalovaná procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a ich existencia ani nevyšla v dovolacom konaní najavo; nepreukázaná bola tiež vada konania žalovanou namietaná (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Vzhľadom na to, že dovolanie žalovanej v tejto časti nie je podľa § 239 O.s.p. prípustné, nepreukázaná bola žalovanou tvrdená procesná vada konania uvedená v § 237 písm. f/ O.s.p. a v dovolacom konaní nevyšli najavo ani iné vady uvedené v § 237 O.s.p., dovolací súd v tejto časti (t.j. časti v ktorej bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o zamietnutí návrhu na prerušenie konania a o odklade vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku), odmietol dovolanie žalovanej ako procesne neprípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.